

Undervisningsopplegg til *Tante Ulrikkes vei*

Beskrivelse: Dette undervisningsopplegget er tenkt for norsk studieforbereidende vg1 og yrkesfag vg2. Oppdragene er knyttet til både romanen og teaterforestillingen.

Aktuelle kompetansemål i gjeldende læreplan er at elevene skal

- drøfte kulturmøter og kulturkonflikter med utgangspunkt i et utvalg samtidstekster
- lese et representativt utvalg samtidstekster, skjønnlitteratur og sakprosa, på bokmål og nynorsk og i oversettelse fra samisk, og reflektere over innhold, form og formål
- gi eksempler på flerspråklighet og drøfte fordeler og utfordringer i flerspråklige samfunn
- skrive kreative tekster på hovedmål og sidemål med bruk av ulike språklige virkemidler
- tolke og vurdere sammenhengen mellom innhold, form og formål i sammensatte tekster

OPPDRAG 1

Appell

Førlesing

- *Tante Ulrikkes vei* kan kalles en oppvekstroman. Hva er det? Skriv en egen forklaring eller søk etter en definisjon.
- Miljøet i boka er lagt til bydelen Stovner i Groruddalen i Oslo tidlig på 2000-tallet. Søk og finn fakta om dette området. Noter ned fem funn og finn tre bilder. Husk å få med kildene!
- I boka følger vi to gutter, Jamal og Mo, som er med i et forskningsprosjekt om «Kartlegging av hverdagen til unge i Groruddalen». Hvorfor tror du akkurat hverdagen til unge i Groruddalen er interessant å forske på?
- Lytt til hvordan Jamal presenterer seg for forskeren i romanens åpningstekst. (Det er forfatteren som leser.) <https://www.gyldendal.no/Skjoennlitteratur/Podcast/Radio-Gyldendal/Sniklytt-til-debutant-Zeshan-Shakar>
- Lag en kort personkarakteristikk av Jamal og sammenlikn med hva en annen i klassen har skrevet.

OPPDRAK 2

🎯 Selvpresentasjon

Tenk deg at du skulle vært med i et forskningsprosjekt der hensikten er å kartlegge hverdagen til ungdom i ditt nærområde. Hva ville du fortalt om da?

Skriv teksten først og spill den deretter inn på en lydfil. Velg gjerne ord og uttryksmåter som er naturlig for måten du vanligvis snakker på.

Tips til innhold i presentasjonen:

- Hjemmet ditt og familien din
- Beskrivelse av nærmiljøet ditt – hva du liker og misliker med det
- Skolen du går på
- Interessene dine og hva du er opptatt av i hverdagen
- Vennene dine og hva dere pleier å gjøre sammen

Spill deretter lydfilene deres for hverandre i grupper på 4. Diskuter deretter om dere gjennom presentasjonene viser at dere har felles oppfatning av hvordan det er å være ungdom i deres nærområde.

OPPDRAK 3

🎯 Ord og uttrykk på kebabnorsk

Den ene av hovedpersonene i *Tante Ulrikkes vei* benytter en såkalt multietnolektisk språkstil, det vil si å blande ord og uttrykk fra ulike innvandrerspråk. Hvor godt kjenner du til ord og uttrykk fra denne språkstilen, populært kalt *kebabnorsk*?

Ord/uttrykk	Betydning
potet	
tæz	
avor	
tishar	
kæbe	
schpaa	
sjofe	
tæsje	
kæze	

(fasit: potet = etnisk nordmann, tæz = dårlig/kjip, avor = stikke/dra, tishar = dårlig person/drittsekk, kæbe = jente, schpaa = bra, sjofe = se, tæsje = lure/svindle, kæze = banke opp)

OPPDRAG 4

Tekst i kontekst

En tekst blir alltid til i en sammenheng, og ved å få kunnskap om denne sammenhengen (konteksten) kan vi få en utvidet forståelse for teksten. Les utdraget nedenfor og vurder deretter hvordan språket og de kulturelle referansene kan si oss noe om denne romanens kontekst.

Zeshan Shakar: *Tante Ulrikkes vei*, Gyldendal 2017 (utdrag)

Jeg digger hiphop, skjønner du? Hele greia. For lenge sia jeg digga det. Fra jeg var, jeg veit ikke, liksom når vi var barn vi hørte på MC Hammer og dem greiene der, men jeg veit ikke, når jeg var tolv eller no sånn, nei, kanskje elleve, da jeg var hjemme hos Rashid kompisen min, og storebroren hans, Mustafa, han er liksom fire år mere enn oss, og meste av tida han pleier å være tishar mot oss og kjefta for alt mulig. Si sånn, gå ut og snakk, dere forstyrrer meg, eller, dere veit ikke hva dere snakker om. Og jeg kan ikke si no til han fordi han er storebror til kompisen min, og liksom, han hadde kæza meg lett også. Noen ganger jeg har vært der og sjofa han kæzer Rashid hvis Rashid er litt for mye frekk eller no. Men uansett, da han sitter på rommen dems med en stereo og viser en album til oss, bare: «Gutta, jeg sier til dere ass, det her er den heftigste musikken som fins nå.» Og vi sjofer på albumen liksom, det er sånn kung fu-folk på coveren og navnet på den er Enter the Wu-Tang. Vi tenkte sånn, hva faen, hva er det her a? Er det chippermusikk? Men da han setter den på ... Det var så heftig, du veit ikke. Jeg sverger, mann, jeg sitter her nå med sånn prikk på huden, bare jeg tenker på det, skjønner du? Liksom, ghettoen blæsta ut fra den stereo ass. Det var så jævla real ass, skjønner du hva jeg mener? (16-17)

Les tekstutdraget med fokus på den språkhistoriske konteksten.

1. Studer den multietnolektiske språkbruken i teksten. Hva skiller denne fra vanlig norsk? Se på ordvalg, grammatikk og setningsstruktur. Skriv ned minst fem eksempler og sammenlign funnene dine med en medelev.
2. Velg påstanden under som du er mest enig i. Kom med eksempler som underbygger påstanden fra tekstutdraget. Legg gjerne også til andre eksempler du kjenner til.
 - I vår tid bruker vi så mange engelske ord og uttrykk at man kan bli redd for om norsk vil overleve.
 - I vår tid er det mange ungdommer som banner uten å bry seg om at det ikke er pent.
 - I vår tid har vi stor språklig rikdom i Norge fordi språkbrukerne blir påvirket av mange verdensspråk.

Les utdraget med fokus på den kulturhistoriske konteksten.

- Fra hvilken del av verden finner disse gutta musikk de liker? Er det typisk for vår tid at vi blir inspirert av musikk, film, mat og mote fra denne verdensdelen?
- Er det andre land eller verdensdeler du tenker at påvirker kulturen til norske ungdommer i dag? Vis med eksempler fra mote, film, musikk, mat o.l.
- Er det noen deler av teksten som forteller deg at disse gutta har vokst opp i et flerkulturelt miljø? Hvorfor er det så viktig at tekster i vår tid skildrer flerkulturelle miljøer?

OPPDRAG 5

🎯 Mediers påvirkning på identitet og selvilde

Hva gjør det med selvbildet ditt når minoritetskulturen du tilhører, blir fremstilt negativt i mediene?

Trinn 1 Sett deg inn i situasjonskonteksten

- Handlingen i *Tante Ulrikkes vei* er lagt til perioden 2001–2006, en periode som i internasjonal politikk og medier var preget av Krigen mot terror. Finn ut hva som var bakgrunnen for denne krigen, hvem som var involvert, og hvilken rolle Norge spilte. Noter ned funnene dine.
- Tekstutdraget du snart skal lese, inneholder en del referanser til kjente personer og hendelser fra denne perioden. Før du leser teksten, finn ut mer om disse:

George W. Bush	
London 7. juli 2005	
Jean Marie Le Pen	
Pia Kjærsgaard	
Carl I. Hagen	
Hege Storhaug	
Osama Bin Laden	
Mulla Omar	
Mulla Krekar	

Trinn 2 Inn i teksten

Les tekstutdraget nedenfor før du løser oppgavene

- Bruk det du vet om situasjonskonteksten til å skrive et kort referat av hva slags saker Mo henger seg opp i.
- «Nettroll som ikke blir til stein selv om sola skinner gjennom vinduet.», skriver Mo i e-posten til forskeren. Hva mener han med denne metaforen?
- Hvordan påvirkes Mo av det han leser? Prøv å begrunne med konkrete eksempler fra teksten.

Zeshan Shakar: Tante Ulrikkes vei, Gyldendal 2017 (utdrag)

Fra: Mo mo.1@hotmail.com

Sendt: 8. august 2005

Til: Lars Bakken lars.bakken@nova.no

Emne: Kartlegging av hverdagen til unge i Groruddalen

Holmgang var bare den første av det som hadde blitt mange kvelder foran tv-en, eller pc-en, eller en avis. Nyhetssaker. Kronikker. Aktualitetsprogrammer. Kommentarfelt. Jeg hiver i meg alt jeg kan finne. Alt som handler om meg.

De samme bildene er her fortsatt, fire år etter. Bush som ser alvorlig inn i kamera og snakker sakte. Ørken og fjell og støvete byer og raketter som slår ned i dem. Nye bilder kommer til og legger seg oppå de gamle. Bomber som går av i London og gjør at jeg ikke tør å gå med veska mi på T-banen og bussen lenger, jeg tar heller notisblokka og pennen i jakkelomma. En asylsøker som dreper legen sin. En rapport som sier at fire av fem innvandrere har slått barna sine. En annen som sier de blir diskriminert i arbeidslivet. Et hakekors tegna på den ene veggen som står igjen etter en nedbrent kebabsjappe. Nettroll som ikke blir til stein selv om sola skinner gjennom vinduet. Le Pen, Skjærsgård, Hagen, Storhaug, Bin Laden, Mulla Omar, Mulla Krekar, lederartikler, leserinnlegg, nyhetssaker.

Jeg aner ikke hva jeg driver med.

Jeg plager meg selv. Med vilje. For å rydde opp, egentlig. Jeg tenkte jeg kunne klare å stagge det, at jeg var sterk nok til det nå, mye sterkere enn før. Jeg vet ikke, jeg tror jeg ikke er det. For de holder igjen. De bare pøser på. Jeg mener, bare se på alle treffene jeg fikk på Google i stad. Det tok 0,45 sekunder å finne det.

Norge + nordmenn 601 087

Norge + innvandrere 923 641

Norge + muslim 1 187 331

Dag etter dag pøser de på. Alle sammen. Hele tida. De vet ingenting om hvordan det er å sitte foran tv-en i en leilighet på Stovner der alt renner inn.

Ingenting er rydda opp. Det er bare mer søk. Men jeg klarer ikke la være å forsøke å rydde heller.

Jeg tenker på det hele tida nå.

«Husker du da du pleide prate hele tida om alt du gjorde på universitetet?» sa moren min en kveld. «Det var hyggelig.»

Jeg kunne sagt noe til henne da. Fortalt henne om alt. Eller jeg kunne sagt det til faren min som satt like ved. Men jeg får meg ikke til det.

Jeg orker ikke. Ikke bekymringene de kommer til å tre over meg, eller løsningene til faren min. Jeg kan høre han allerede. «Det her går bra. Ingen problem.»

Jeg tenker på statsministeren noen ganger. Når det renner inn som verst, da forsøker jeg å ta meg selv helt tilbake, til da jeg sto ansikt til ansikt med han. Jeg prøver å la stemmen og ordene hans lede alt bort. Det hjelper. For en stund. Til jeg ser han igjen, som jeg så han på Holmgang. (s. 334–335)

Trinn 3 Diskuter i grupper

- Hva gjør det med identiteten din når minoritetskulturen du tilhører utelukkende blir fremstilt negativt i mediene?
- Kan slik ensidig negativ medievinling føre til mer rasisme og stigmatisering av mennesker med innvandrerbakgrunn? Hvordan kan vi eventuelt forebygge mot dette?
- Hvor syns dere grensen bør gå for hva man kan ytre seg om i kommentarfelt?

OPPDRAK 6

Å tolke teater

I dette oppdraget skal du arbeide med en tolkning av teaterforestillingen *Tante Ulrikkes vei*.

Å tolke et teaterstykke betyr at du skal beskrive fortellertekniske og dramaturgiske virkemidler og deretter vurdere hvilken funksjon virkemidlene har. Nedenfor følger tips til innholdsmomenter du bør komme inn på i tolkningen din.

Lag en tittel og skriv en innledning

I innledningen skal du presentere teaterforestillingen.

- Hva er tittelen? Hvem har regi? Hvem har skrevet romanen som forestillingen er basert på?
- Hva er hovedhandlingen (motivet) i stykket? Beskriv dette kort, med to til tre setninger.
- Hvilke temaer eller problemstillinger er det forestillingen tar opp?

Skriv hoveddelen

Antall avsnitt vil være avhengig av hva du eller dere skal fokusere på.

Personene:

- Skriv en karakteristikk av de viktigste personene i stykket.
- Hvordan vil du beskrive forholdet mellom dem? Hvilke fellestrekk og kontraster er det mellom dem?
- Endrer personene seg i løpet av forestillingen (dynamiske). Hva er det som eventuelt får dem til å endre seg?
- Hvilke bipersoner møter vi, og hvilken rolle spiller de i forestillingen?

Legg merke til hvordan karakterene fremstilles. Det er mye som kan fortelles med kostymer, kroppsspråk, språkbruk, lys og musikk.

Scenografi:

- Hvilke virkemidler er brukt for å fremstille miljøet? Hvordan er scenen utformet for at vi skal bli bedre kjent med stedet der handlingen foregår og tida handlingen utspiller seg i?
- Hvilken funksjon har bruken av lys, lyd og musikk?

Dramaturgi:

- Hvordan er handlingen bygget opp? Er den kronologisk, er det tilbakeblikk og parallellhistorier?
- Bygger forestillingen opp mot et høyde- eller vendepunkt? Hvordan er avslutningen?

Tematikk:

På bakgrunn av tolkningen kan du konkludere med hva temaet er og eventuelle undertemaer.

Skriv en avslutning

Her kan du oppsummere og trekke frem de viktigste funnene fra analysen din. Du kan også gjerne si noe om hva du synes var mest interessant med forestillingen.